

УДК: 336.722

**ASSESSMENT OF THE SAVINGS OF UKRAINIAN HOUSEHOLDS
IN CONDITIONS OF UNCERTAINTY**
**ОЦІНКА ЗАОЩАДЖЕНЬ УКРАЇНСЬКИХ ДОМОГОСПОДАРСТВ В УМОВАХ
НЕВИЗНАЧЕНОСТІ**

Hnydiuk I.V./Гнидюк І.В.

ORCID: 0000-0002-6724-7740

c.e.s.,as.prof./ канд.екон.наук

Marshuk L.M./Маршук Л.М.

ORCID: 0000-0003-4333-7458

c.e.s.,as.prof./ канд.екон.наук

*Vinnitsia Institute of Trade and Economics of State University of Trade and Economics,
Vinnitsia, Soborna 87, 21050*

*Вінницький торговельно-економічний інститут Державного торговельно-
економічного університету, м. Вінниця, вул. Соборна 87, 21050.*

Анотація: *Заощадження домогосподарств є важливим елементом фінансової стабільності та економічного розвитку країни. В умовах економічної та політичної невизначеності в Україні проблема заощаджень набуває особливого значення, адже здатність домогосподарств відкладати кошти визначає їхню фінансову стійкість та адаптивність до кризових ситуацій.*

У статті розглядається проблема зниження рівня заощаджень серед українських домогосподарств на тлі економічної нестабільності та політичних ризиків. Метою дослідження є аналіз факторів, що впливають на рішення домогосподарств щодо заощаджень, а також оцінка змін у поведінці заощаджень в умовах невизначеності. Автори пропонують рекомендації щодо стимулювання заощаджень для покращення фінансової стійкості домогосподарств в Україні.

Наведено результати дослідження особливостей формування заощаджень домогосподарств в Україні. Оцінено пріоритети у формах заощаджень. Обґрунтовано наявність загальної ідентичності заощаджуваної поведінки домогосподарств в Україні. Визначено основні категорії товарів на яких заощаджували українці в умовах воєнного стану. Досліджено настрої економічного середовища населення України, визначено основні тенденції.

Ключові слова: *заощадження домогосподарств, доходи домогосподарств, заощаджувальна поведінка, сезонність заощаджень, фактори заощаджень.*

Вступ.

За останні кілька років Україна стала свідком важливих змін у фінансовій поведінці своїх громадян. Війна призвела до серйозних економічних та соціальних труднощів: втрата роботи, зростання цін на різні товари та послуги, а також погіршення загального рівня життя населення. Всі ці чинники вплинули на підходи та звички українських сімей у сфері фінансового управління. Тож оцінка заощаджень домогосподарств протягом останніх років залишається надзвичайно актуальною темою, яка відображає економічний та соціальний стан країни в період важких випробувань.

Основний текст.

Відстеження та аналіз основних тенденцій у збереженні коштів населення є ключовим для розуміння фінансової стійкості та здатності українського суспільства адаптуватися до змін. Підвищення рівня економічної освіченості,

впровадження нових фінансових інструментів та вплив економічної політики на споживчі можливості населення. В економіці України домогосподарства відіграють важливу роль, яка полягає у створенні трудових ресурсів та постачанні факторів виробництва, значному внеску у формування сукупного попиту на кінцеві товари і послуги, а також створення заощаджень, які в подальшому можуть використовуватися як джерело інвестиційних ресурсів [1].

Важливо зазначити, що протягом 2023 року 20-25% українців повідомляли про економію на їжі. Цей факт вказує на поширення бідності серед українського населення та відображає складність економічної ситуації в країні, що відповідає даним Світового банку, де понад 7 мільйонів українців, або кожний четвертий громадянин, опинився за межею бідності [3].

Дослідження споживчих настроїв українців, проведене у 2023 році, показало стійку тенденцію до економії та обережного підходу до витрат. Хоча більшість українців залишається активними у споживчому секторі, вони стежать за своїми витратами та здійснюють покупки обдуманно. Виявлено, що українські споживачі продовжують активно економити та ретельно обдумувати свої витрати. Від 41% до 77% опитаних виявили схильність до економії, що свідчить про стійкий тренд у збереженні коштів. Харчові звички українців також переосмислюються, збільшилася кількість осіб, які купують продукти харчування на запас. У той же час, відвідування ресторанів та барів зменшилося, а приготування їжі вдома стало більш популярним [3].

Рисунок 1 – Категорії товарів на яких заощаджували українці в 2023 році

Джерело: [3]

Українські споживачі демонструють гнучкість та готовність адаптувати свої звички до змін у соціально-економічних умовах, проте залишаються обережними у витратах та виявляють увагу до ефективного управління своїми фінансами.

Варто зазначити, що більшість українців відчують певне занепокоєння через погіршення фінансової ситуації (рис 2.). За останні півроку 2023 року 60% українців відчули погіршення свого економічного становища, 35% стверджують, що воно залишилося без змін, а лише 5% відзначили покращення. Щодо загальної економічної ситуації в Україні, 73% домогосподарств відчують погіршення, 13% не помічають змін, а 9% зафіксували покращення [3].

Щодо особистої ситуації, лише 23% вірять у покращення свого економічного становища у наступному році, 41% вважають, що воно залишиться без змін, а 21% мають песимістичні очікування. Мешканці Заходу і Центру України, молодші опитані, працівники, особи, які знайшли нову роботу, мають кращі оцінки стану свого економічного положення та майбутньої економічної ситуації (рис.2). Майбутнє економіки країни відносно краще оцінюють мешканці Півдня [2].

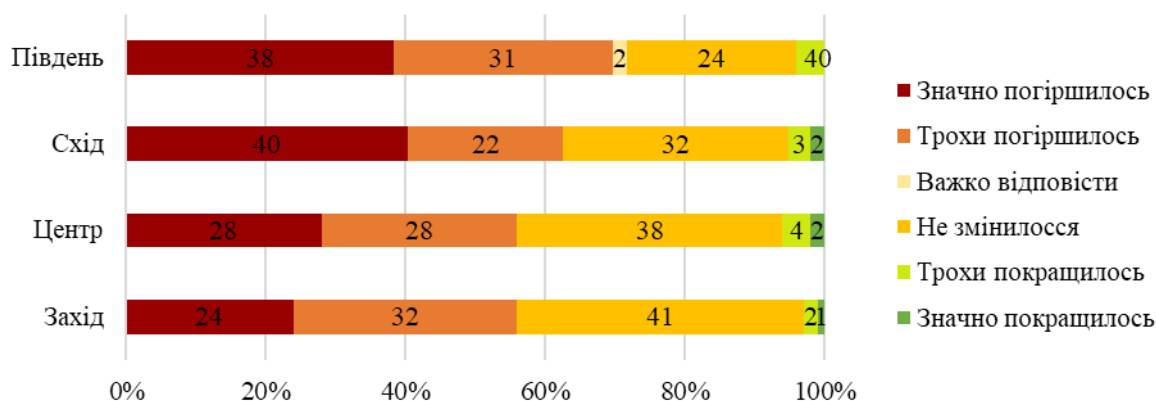

Рисунок 2 – Оцінка економічного становища сім'ї за регіонами на кінець 2023 року

Джерело: [2]

У контексті заощаджень домогосподарств, ці дані свідчать про зростання фінансової обережності та обґрунтованості рішень, оскільки більшість опитаних відчують нестабільність економічної ситуації і виявляють певну обережність у витратах. У таких складних умовах контроль над власними фінансами стає критично важливим. Особливу увагу потрібно приділити плануванню сімейного бюджету. Наразі варто приділяти увагу комбінованому підходу до управління коштами в сім'ї, де аналіз фінансів та планування витрат відіграють ключову роль. Це допомагає не лише забезпечити фінансову стабільність, а й уникнути імпульсивних витрат та непередбачених фінансових труднощів.

Зазвичай, коли споживачі виявляють схильність до економії та ретельно обдумують свої витрати, вони також можуть розглядати можливості збереження та зростання своїх фінансових ресурсів через вкладення коштів на депозити. Депозитні рахунки часто розглядаються як безпечний та стабільний спосіб збереження грошей, особливо в умовах нестабільності або високої інфляції.

Висновки.

Отож аналіз фінансового становища домогосподарств в Україні за останні роки, виявив декілька важливих тенденцій. Перш за все, економічні труднощі вплинули на фінансову поведінку населення та стимулювали пошук нових стратегій економії та фінансового планування. Зокрема, під час кризи домогосподарства стали більш хаотичними у своїх фінансових рішеннях через збільшення інформаційних ризиків та панічні настрої в суспільстві.

Підвищення відповідальності у виборі видів заощаджень, скорочення термінів їх розміщення та збереження грошей «під подушкою» також стали характерними рисами фінансової стратегії домогосподарств. Основною формою заощаджень для них залишаються депозитні вклади, що є типовим вибором для більшості країн Східної Європи. Проте важливо відзначити, що багато з них активно адаптують свої фінансові підходи, шукаючи ефективні методи економії та інвестування, щодо зазначених змін, вони спостерігається не лише в розмірі заощаджень, а й їх структурі загалом. Хоча ці економічні труднощі створюють значні виклики для українського суспільства, вони також стимулюють до розвитку нових стратегій фінансового управління та відкривають можливості для впровадження змін у способі життя. Оцінка заощаджень домогосподарств українців підкреслює необхідність подальшого розвитку програм фінансової грамотності, щоб допомогти населенню краще управляти своїми фінансами та ризиками в майбутньому.

Література

1. Маршук Л., Поліщук К. Особливості заощаджувальної поведінки домогосподарств України в умовах пандемії. *Економіка та суспільство*. 2021. №25. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-25-87>
2. Соціологічна група «Рейтинг». Загальнонаціональне опитування №24 «Настрої та економічне становище населення». 5-7 вересня 2023р. URL: https://ratinggroup.ua/files/ratinggroup/reg_files/rg_1000_ua_moods_job_%D1%85%D1%85iv_092023.pdf
3. Офіційний сайт Deloitte. Соціологічне опитування «Споживацькі настрої українців у другий рік повномасштабного вторгнення». 13 березня 2024 р. URL: <https://www2.deloitte.com/content/dam/Deloitte/ua/Documents/consumer-business/consumer-behavior-2024.pdf>

References:

1. Marshuk L., Polishchuk K. Peculiarities of saving behavior of Ukrainian households in the conditions of the pandemic. *Economy and society*. 2021. No. 25. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-25-87>
2. Sociological group "Rating". National survey No. 24 "Attitudes and economic situation of the population". September 5-7, 2023. URL: https://ratinggroup.ua/files/ratinggroup/reg_files/rg_1000_ua_moods_job_%D1%85%D1%85iv_092023.pdf
3. Deloitte official website. Sociological survey "Consumer attitudes of Ukrainians in the second year of the full-scale invasion". March 13, 2024. URL: <https://www2.deloitte.com/content/dam/Deloitte/ua/Documents/consumer-business/consumer-behavior-2024.pdf>

Abstract. Household savings are an important element of financial stability and economic development of the country. In the conditions of economic and political uncertainty in Ukraine, the problem of savings becomes especially important, because the ability of households to save money determines their financial stability and adaptability to crisis situations.

The article examines the problem of a decrease in the level of savings among Ukrainian households against the background of economic instability and political risks. The purpose of the study is to analyze the factors influencing household savings decisions, as well as to assess changes

in savings behavior under conditions of uncertainty. The results of the study of the peculiarities of the formation of household savings in Ukraine are given. Priorities in forms of savings were evaluated. The existence of a general identity of saving behavior of households in Ukraine is substantiated. The main categories of goods on which Ukrainians saved during the martial law were determined. The mood of the economic environment of the population of Ukraine was studied, the main trends were determined.

Key words: household savings, household income, savings behavior, seasonality of savings, factors of savings.

Стаття відправлена: 05.06.2024

© Маршук Л.М., Гнидюк І.В.